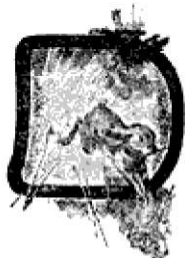

Švedski pesnik — po rodu Slovenec.

Priobčil A. Aškerc.

ne 7. septembra t. l. se je mudil v Ljubljani slavnoznani švedski pisatelj, avtor mnogoštevilnih spisov in knjig o Slovanih — g. Alfred Jensen. Ogledaval si je našo lepo se razvijajočo slovensko stolico in hvalil vsestranski napredek, ki ga je storilo naše mesto, odkar ga je bil videl zadnjikrat pred potresom. Zanimal se je tudi za našo narodno nošo ter kupil v neki tukajšnji prodajalnici pristno slovensko, z zlatom bogato obšito »avbo«. Pri čaši črne kave v »Narodni kavarni«, katere okusnemu slovenskemu slogu se ni mogel nadiviti, mi je pravil naš skandinavski prijatelj, ki je s svojimi prevodi iz Prešerna dokazal, da tudi našo slovenščino dobro razume, o svojem potovanju po slovanskem svetu. Pokazal mi je tudi Svatopluka Čecha epos »Adamité«, ki ga je ravnokar prevajal na švedski jezik . . .

»Apropos« — me pogleda gospod Jensen, kakor da se je nečesa domislil — »apropos, ali ste že kdaj slišali, da je sedanji prvi švedski lirik vaš rojak?«

»»Moderen švedski poet da bi bil po rodu Slovenec?!««

»Gola istina! Vsaj Ljubljančan je gotovo. Njegovo prvotno ime pa priča, da je tudi slovenskega pokolenja . . .«

»»Ali je mogoče?«« vprašam. »»Kako se piše?««

»Snoilsky — grof Karel Snoilsky!«

»»To mi je bilo docela neznano!... Toda Snoilsky ... Snoilsky... hm, oprostite, ni baš slovensko osebno ime; preje bi pripadalo kakemu severnemu Slovanu«« — začel sem jaz dvomiti.

»No, kaj hočete«, pravi g. Jensen, »če pa naš grof sam trdi, da so bili njegovi pradedje doma pod Triglavom, in če je pred več leti na Vašo belo Ljubljano zložil prekrasno — odo!«

Tem argumentom seveda nisem mogel več oporekati, tem manje, ker so prihajali iz ust tako resnega moža, učenjaka in dobro verziranega slavista. Toda — kako priti stvari do dna? Kako bi mogel zvedeti kaj več o tem — slovenskem Švedu?

Gospodu Jensnu je samemu dobro delo, ko je videl, kak vtisk je napravil name s svojim zanimivim odkritjem. Povedal mi je popolno addresso grofa Snoilskega, in takoj drugi dan sem mu pisal v — Stockholm . . .

Dne 19. t. m. sem imel že odgovor v rokah; pesnik grof Snoilsky mi je pisal iz Eisenacha, kjer se je mudil, bržčas na letovišču . . .

Predno podam čitateljem »Zvonovim« sila zanimivo pismo grofa Snoilskega v izvorniku in v prevodu, ki mi ga je preskrbel g. Jensen, naj postavim tu sem kratko literarno črtico o tem švedskem pesniku.

Gospod Jensen mi piše:

»Grof Carl Snoilsky je bil rojen l. 1841. Dovršivši vseučiliške študije, je stopil v državno službo, postal kancelijski svetnik v uradu za vnanja dela in je bil nekaj časa diplomat v inozemstvu. Kmalu pa se je prostovoljno odpovedal diplomatski karieri ter se umaknil v zasebno življenje. V tem času je živel v Draždanih in v Berlinu. Pred nekaterimi leti pa ga ja imenoval kralj Oskar, ki ga posebno časti in ljubi, za višjega državnega bibliotekarja; to visoko službo opravlja še danes.

Že v študentovskih letih je bil znan kot pesnik. In ko je potoval na jug, si je utrdil svojo pesniško veljavo z izvrstnimi soneti in drugimi ognjevitimi lirskimi pesmimi popolnoma. Čimdalje bolj pa se je obračala muza njegova k narodno-domoljubni poeziji, in njegove krepke in polnoglasne pesniške podobe iz časov Gustava Adolfa in Karla XII. so mu priborile v literaturi ime najnacionalnejšega lirika¹⁾ švedskega.

Njegova zbirka: »Svenska bilder« (Švedske slike) obsega karakteristične epsko-lirske poezije z zgodovinskim koloritom v mojstrski obliki — dika švedske poezije, najnarodnejše, kar ima dosedaj švedska lirika.

V njegovih delih, ki obsegajo najmanj šest zvezkov, vlada plemenit ton in pravi svobodomiselni polet.¹⁾ Snoilskega muza se nikakor visokomerno in hladno ne umiče novejši socialni struji, ampak ima odprte oči za moderni duh časovni.

Kot člen švedske akademije — »eden iz osemnajstorice« — si je utrdil svoj literarni ugled še bolj in velja sedaj za najprvega domoljubnega lirika.¹⁾

Kot človek je grof Snoilsky — mož krasne zunanosti — preprostega, finega, simpatiškega značaja, nenavadno priljubljen in spoštovan.«

* * *

Pismo pesnika grofa Karla Snoilskega v švedskem originalu:

¹⁾ Vse podčrtal g. Jensen sam.

»Eisenach, 19. September 1898.

»Herr¹⁾ Archivar Aškerc

Laibach.

»Såsom Ni ser af öfverskriften, befinner jag mig för närvarande på tysk botten, der Edert till Sverige adresserade bref först i dag kom mig tillhanda; häraf dröjsmålet med svaret!

Herr Alfred Jensen har alldeles rätt i sin uppgift angående min slägts härstamning från Laibach; men några närmare uppgifter kan jag tyvärr icke gifva. Se här i korthet det lilla jag sjelf vet derom:

Min äldste kände namnfrände, Hans Snoilshik (så skrefs namnet) adlades af konung Mathias 1610, och detta diptom är ännu i min ego. Samtidigt med dene Hans, som tjenat i krig mot turkarne, lefde tvenne andra personer af samma familj; den ena var professor i Leipzig, der han utgifvit ett par teologiska disputationer på latin; af den andre, hvilken var luthersk prest, finnes porträtt i kopparstick, der han i omskriften kallas Labacus, eller föde i Laibach. Huru dessa tre medlemmar af familjen sinsemellan voro befryndade, vet jag dock icke, och alla försök att genom svenska Legationen i Wien anskaffa närmare upplysningar, hafva varit fruktlösa. Jag kan tillägga, att de ifrågavarande förfäderna alla använde den slaviska namnformen Snoilshik. Sålunda, när en bland dem uttryckligen kallar sig boren i Laibach, är det troligt att släktens vagga stått vid foten af Terglov.

Hvad dess öden på svensk grund beträffar, vill jag här blott i korthet nämna, att Georg Snoilsky (så skrives namnet numera) användes af Gustaf Adolf i egenskap af diplomat samt adlades af Christina 1651. Hans ätting i 3 = e led blef såsom Riksråd och Admiral förlänad med greftlig värdighet af Gustaf III 1771. — Det är från honom jag direkt härstammar.

När jag 1882 kommande från Triest, med hustru och son passerade genom det vackra Laibach, upprann idén till det lilla poem, Herr Jensen talar om. Jag gläder mig åt han vänliga löfte att vilja öfversätta det, och beder Eder godhelsfullt meddela honom, jemte min förbindliga helsning, att jag, så snart jag i nästa vecka återkommit till Sverige, under Eder adress skall sända en afskrift af ifrågavarande poem, hvilket jag nu här i Tyskland icke har tillhands.

Med utmärkt högaktning

Carl Snoilsky.*

Prevod se glasi:

»Eisenach, 19. septembra 1898.

»Gospod arhivar Aškerc

v Ljubljani.

Kakor razvidite iz nadpisa, bivam sedaj na nemških tleh, kjer mi je Vaše na Švedsko adresovano pismo prišlo v roke; vsled tega se je moj odgovor zakasnil.

Gospod Alfred Jensen ima čisto prav, kar se tiče njegove trditve, da moj rod izhaja iz Ljubljane, kakih natančnejših pojasnil Vam pa, žal, ne morem podati. Tukaj na kratko tisto malo, kolikor jaz sam o tem vem.

1) Tudi v švedskem jeziku.

Priobčevaloj.

Moj najstarejši znani, po imenu sorodni (žensev) Hans Snoilshik¹⁾ — tako se je pisalo ime — je bil od kralja Matije leta 1610. povzdignjen v plemski stan, in dotična diploma se nahaja še v mojih rokah. Vrstnika tistega Hansa, ki je služil v vojni proti Turkom, sta bila dva moža iste družine; eden je bil profesor v Lipsiji, kjer je izdal par bogoslovskih disputacij v latinskem jeziku; drugi je bil luteranski duhovnik. Tega drugega se še hranijo bakrorezni portreti, na katerih se imenuje »Labacus« ali v Ljubljani porojen. Kako so bili ti trije člani ene družine (Snoilshekove) med seboj v sorodstvu, pa mi ni znano, in vsi poskusi, da bi s posredovanjem švedskega poslanništva na Dunaju kaj več zvedel, so ostali brezuspešni. Dostavljam, da pišejo vsi dotični pradedje slovansko imensko obliko Snoilshik. Ker se torej eden izmed njih izrecno naziva »Labacus«, Ljubljančan, je verjetno, da je zibel tega rodu tekla ob vznožju Triglava.

Kar se tiče usode rodu (Snoilshikov) na švedski zemlji, naj omenim tu samo na kratko, da je bil Furi Snoilsky — tako se piše to ime odsihdob — diplomat v službi Gustava Adolfa II. ter od Kristine l. 1651. povišan v plemski stan. Vnuku njegovemu v tretjem kolenu, ki je bil državni svetnik in admiral, je podelil kralj Gustav III. l. 1771. grofoostvo. Od njega izhajam jaz naravnost.

Ko sem se l. 1882., prišedši iz Trsta s soprogo in sinom, vozil mimo lepe Ljubljane, spočela se je ideja tiste male pesmi, ki jo omenja g. Jensen. Veselim se njegove prijazne obljube, da hoče on pesem prevedsti, in prosim Vas najoljudneje, da mu poveste — pristavlja moj pozdrav — da Vam, čim se povrnem prihodnji teden na Švedsko, pošljem na Vašo addresso prepis dotične pesmi, ker je tukaj na Nemškem nimam pri rokah.

Z odličnim spoštovanjem

Carl Snoilsky.«

* * *

Grof Snoilsky obeta v svojem prijaznem pismu, da mi pošlje, ko se povrne na Švedsko, dotično odo na našo belo Ljubljano. Kadar pesem dobim, jo objavim za sklep tega članka v »Zvonu« v izvirniku ter dodam še prevod, ki ga izvršim s pomočjo g. Jensna.

Že sedaj pa izrekam našemu švedskemu prijatelju, g. Alfredu Jensnu, v svojem kakor gotovo tudi v imenu č. čitateljev »Ljubljanskega Zvona« ter vseh rodoljubov, ki se zanimajo za domačo književnost, iskreno zahvalo.

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ Oblika Snoilshik je brez dvoma pristno slovenski Snoilšek = Znojilšek. Snoilshik je pisano tudi z bohoričico, ker Švedi ne poznajo sh... Zanimivo bi bilo zvedeti, če se nahaja v kaki krstni knjigi na Slovenskem (Kranjskem) to ime? V imenu zanimive stvari same prosim kar na tem mestu vsakogar, ki bi mi mogel kaj natančnejšega povedati o Znojilških: piše-li se še danes kje kak Slovenec tako in kje itd.? Zlasti se obračam do gg. župnikov, da bi pogledali za tem imenom po matrikah...

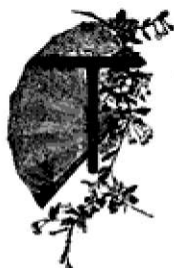
Priobčevalj.

Švedski pesnik — po rodu Slovenec.

Priobčil A. Aškerc.

(Dalje.)

isto popotno, naši Ljubljani posvečeno pesem, ki jo je bil v zadnjič objavljenem pismu obljubil poslati, mi je grof Snoilsky med tem res doposlal iz Stockholma.

Pesem se glasi v švedskem originalu tako:

Laibach.

Den älskades hufvud
Emot min axel stödt,
I knä't den lille gossen,
Som slumrat in sã sött,

Sã har jag suttit länge
I järnvägs-kupén
Altse'n Triest i morse
Vid dagens första sken.

Vid viken den vinblã
Jag sett Miramar;
Bland klippor af dolomit
Nu iltäget far.

Oss italienskan lämnat
Vid sista station.
Nu äro vi i Krain
Bland slaviskt språk och ton.

Där ser jag i dalen
En täck liten stad,
Längst borta en snötöpp
Bland berg i dimblã rad.

Sloveniska flickor,
En vacker solbrun svärm,
Med mörkröd duk om pannan
Och uppvikt lintygs-ärm,

Pã rika ängar räfsa
Det doftande hö —
I dalen sydländsk färgglöd,
Vid horisonten snö!

Hvem är du, stad, där söder
Och nord hvarann gå mot?
Baedeker lärdt uppläter
Tvã läppar af högröd cloth:

Jo, staden heter Laibach
Och Terglou denna alp . . .
Alldeles! Tack orakel,
Som mig pã trãden halp!

Ha, Laibach — om den staden
Mig syns jag något vet,
En nedrig kongress jag minnes,
Dock det var intet det.

Det rör mig helt personligt,
Det minne Laibach väckt —
Från Laibach ha utgått
Mitt namn och min släkt.

Utur papistisk träldom,
Allsköns förtryck och våld
En man kom lyckligt undan
I blãgul fanas sold.

En dosis sydlandssol
Till reskost han tog;
Där Terglou visar vägen
Mot Nordens snö han drog.

Nu, leende vackra Laibach,
Du öppnar din famn,
Som ville du återbörda
Mitt krainer-namn.

Ditt sydliga arf kanhända
Hos mig går igen ibland,
Men, tro mig, intet rycker
Mig från mitt svenska land.

Fast haf, och fjällar skilja,
Där har jag min rot;
Är hemma mera än mängen,
Som sätter där sin fot.

Det land, där en lärka höres,
Det kallar hon för sitt.
Må andra på marken tvista
Om mitt eller ditt!

Låt mängen på egen torfva
Fritt göra sig bred!
Trots alla gårdsgårdar, klingar
Ur rymden sängen ditned.

Min tanke och min säng
Gå på svensk melodi;
Till Sverige är jag bunden,
Fastän som lärkan fri.

Din blir jag icke, Laibach!
Du hörde mitt skäl.
Med diná gröna luckor
Och hvita hus, farväl! — —

Men bäst jag fantiserar
Här i min fönstervrä,
Nu uppslä sina ögon
De älskade tvä.

Och från min gosses läppar
Nu morgonfriskt sprang
Mitt språk, mitt eget språk
Med segrande klang.

Točni slovenski prevod:

»Ljubljana.

Ljubljenke (žene) moje glava počiva ob moji rami, na kolenih mi sinko spava sladko . . . Tako sem dolgo sedel v kupeju, od Trsta sem, ko se je začel svitati dan. V sinji luki sem videl Miramar; med dolomitskimi skalami leti zdaj brzovlak. Na zadnji postaji nas je ostavila italijanščina . . . Sedaj smo na Kranjskem, in slovenski jezik nam zveni na uho. Tam-le v dolini vidim čedno, neveliko mesto; v daljnji daljavi se vzdiguje izmed (drugih) hribov v meglenosivi vrsti visok gorski vrh. Krdelo lepih slovenskih deklet, lic zagorelih od solnca — na glavo so si dele temnordeče robce in si zasuknile rokave — grabi po sočnatih travnikih dišeče seno. Dolino barva južni solnčni žar, tam na obzorju je sneg! . . .

Kdo si ti mesto, kjer se srečavata jug in sever? Učeni Bädeker odpira svoje ustnice iz rdečega klota: Da, to mesto je Ljubljana, a Triglav je tisti-le planini ime . . . Tako je! Hvala ti, orakelj, da si mi priskočil na pomoč!

Ha, Ljubljana! Dozdeva se mi, da nekaj vem o tem mestu. Spominjam se nekega sramotnega kongresa . . . ne, pa vendar . . . to ni tisto!

Čisto osebni so ti spomini, ki si mi jih vzbudila, Ljubljana: Iz Ljubljane izhajata moje ime in pa moj rod . . .

Iz papistovske sužnjosti, izpod jarma in nasilstva je bil pribežal neki mož srečno v službo modrožolte¹⁾ zastave. S seboj je bil prinesel (v krvi) južnega solnca nekaj. Triglav mu je kazal pot proti severnemu snegu.

¹⁾ barvi švedske zastave.

Sedaj odpiraš, lepa, smehljajoča se Ljubljana, svoje roke, kakor da bi hotela zopet nazaj dobiti moje kranjsko ime. Južna dedščina tvoja se nemara razodeva včasih v meni.

Toda verjemi mi: Nič me ne odtrga več od švedske domovine moje!

Čeprav ločijo gore in morje . . . Tam imam korenine svoje; tam sem doma bolj, nego marsikdo, ki tam živi. Domovino svojo imenuje škrjanček tisto, kjer ga poslušajo; pa naj se prepirajo drugi po svetu o tem, kar moje je in tvoje! Pa naj se marsikdo na svoji zemlji ščeperi! Vsem uzdam (zadržkom) vkljub glasi se pesem iz višine . . .

Misel moja in pesem moja imata švedsko melodijo; na Švedsko sem privezan, čeprav (zdaj) svoboden ko škrjanec! Tvoj ne postanem več, Ljubljana! Slišala si razloge moje . . . (Mesto) s tvojimi zelenimi oknicami in belimi hišami — z Bogom! . . .

Pa med tem, ko fantaziram tu v kotu pri oknu, sta odprla svoje oči moja ljubčka (žena in sin).

In iz ust sina mojega je zazvenel sedaj svež (krepak) ko jutro — jezik moj, moj materni (švedski) jezik z zmagoslavnim glasom . . .«

* * *

Mislim, da ta zanimiva, v nekaterih partijah krasna in globoko občutena pesem ne potrebuje nikakršnega komentarja. Da je ostala dikcija izvornikova, kolikor le mogoče, skoz in skoz neizpremenjena, sva prevedla pesem z gospodom Jensenom v nevezani besedi.

Za dušeslovca, etnografa, folklorista in morebiti celo za politika je ta pesem pravi »dokument.« Kdor bi namreč mislil, da človek ali ljudstvo, ki svoj prvotni (materinski) jezik zamenja s kakim povse tujim jezikom, s tem ‚ipso facto‘ na sebi in v sebi — kakor z gobo na tabli — izbriše tudi zadnji sled svoje prvotne narodne individualnosti, ta bi se sila motil! Črez skoro tristo let še čuti slavni švedski pesnik, grof Snoilsky v sebi kri slovenskih Znojilšekov, kar v svoji lepi pesmi tako odkritosrčno in naravno sam priznava. »Blut ist ein ganz besond'rer Saft«, pravi Goethe in izraža s temi kratkimi besedami globoko resnico.

In milo se nam stori, ko kliče Ljubljani mimogrede v slovo: »Z Bogom! Tvoj ne morem biti več! Za večne čase sem navezan na Švedsko, kjer je že, moj prvi praded našel gostoljubno zavetje pred svojimi preganjavci, in kjer jaz sedaj sam uživam večjo socialno in politično svobodo, nego bi jo morda užival kot Slovenec v Ljubljani« . . .

Ali mu moremo zameriti, če grof S. zdaj ni, ne more in noče biti več Slovenec?

Je-li morda sam kriv? Ne. Krivi so le '»protireformatorji«, ki so iz naših krajev pregnali njega ter z njim vred še več drugih inteligentnih mož . . .

* * *

Grof Snoilsky torej, opiraje se na plemiške diplome svojih pradedov, sam trdi v prozi in v verzih, da njegov rod izhaja iz Ljubljane, oziroma, da je slovenskega pokolenja. Pradedje njegovi, piše švedski pesnik, da so bili slovenski Snoilshi(c)ki.

Kakor smo že videli iz njegovega pisma, datovanega z dne 19. sept. iz Eisenacha — in bodemo pozneje še videli — pozna grof Snoilsky med svojimi pradedi oziroma imenskimi sorodniki tri Janeze Snoilsheke.

Zgodovina naše reformacije je poznala dosedaj le enega Snoilsheka, Janeza Snoilsheka namreč! Ta Janez Snoilshek je brez dvoma tisti, o katerem piše grof Snoilsky v svojem pismu, da je bil luteranski duhovnik.

Kdo je bil ta Janez Snoilshek? Oglejmo si najprej tega!

Najtemeljitejši poznavatelj naše reformacijske dobe, slavnoznan dr. Th. Elze¹⁾, piše v svoji knjigi: »Die slovenischen protestantischen Gesangbücher des XVI. Jahrh. Venedig. 1884.« o tem našem Snoilsheku na straneh 36—38. tako: »Janez Snoilshik je bil porojen v Ljubljani l. 1568.; zarana je izgubil svojega očeta Blaža (Snoilsheka). Adam Bohorič ga je bil vzel l. 1583. s seboj v Wittenberg. Obiskaval je od l. 1584.—1586. šole v Schulpforti, študiral od l. 1587.—88. v Wittenbergu, bil 1588. do 1590. »collaborator« na deželni stanovski šoli v Ljubljani, je dobil l. 1590. dopust in vseučiliško štipendijo ter dokončal svoje študije l. 1590.—91. v Jeni, kjer je postal magister. Potem je bil imenovan za pridigarja v Ljubljani; bil je l. 1594. cerkveni in šolski nadzornik; oženil se je s Suzano Spindlerjevo, hčerjo umrlega superintendenta, Krištofa Spindlerja. L. 1598. ga je deželni knez pregnal s Kranjskega, in Snoilshik je bežal h grofu Jurju Zrinjskemu na Hrvaško (v Čakovec, Varaždin, Nedeljišče . . .). L. 1599. se je povrnil na skrivaj na Kranjsko, kjer je bival pri nekem gospodu Pečoviču v Šmartnu pri Landšprešu in je komaj ušel, da ga niso

¹⁾ Hvalo izrekam g. prof. drju. Sketu, ki me je prvi opozoril na vir, iz katerega zajemam te podatke. *Priobčevalelj.*

ujeli. ¹⁾ Ženo njegovo so l. 1599. izgnali; mater njegovo in sestro pa je škof Tomaž Hren vrgel v ječo; ker se nista hoteli dati pokatoličaniti. Janez Snoilshik sam je pobegnil na grad Čretež (Reutenburg), kjer je dosegel l. 1600. od deželnih stanov odpust z odškodnino, izpričevalo in priporočilo. Nato je šel v Tubingo (1602), bil od l. 1602. do 1609. učitelj v Sontheimu v grofovini Limburški, l. 1609.—1615. pa je bil pridigar v Hernalsu pri Dunaju. Umrli je l. 1617.

Janez Snoilshik je zložil dve slovenski cerkveni pesmi, ki sta natisnjeni v knjigi: »Ta celi katehismus, eni psalmi inu teh vekskih godov, stare inu nove kerszhanske pejsni od P. Truberja, S. Krellia, Jurja Dalmatina inu drugih sloshena inu s' dostemi lepimi Duhovnimi Pejsmi pobulshane . . . v Tibingi. 1595.« ²⁾

Ena tistih pesmi se glasi:

»Ena Peifsen super vse Sovrashnike te Vere,
vti vishi, kakor ta Nemshka. *Wlag ich vnglück
nicht widerstaht.* Skusi Jo. Snoil:

Nesrezhi tar nemilosti,
Na tem sveti,
[Se nemorem vbraniti],
Taku viner vero imam,
Boga prou snam
To hozhem ohraniti,
Bug vse vidi,
Hozhe tudi,
Konzhati te,
Kir mi hote,
Njega besedo vseti.

Jest sim shibak kakor sgul prah,
Satu me strah
[Cilli hozhe podreti],
Pak vejn de vsiga svetu muzh,
Le ena nuzh,
Mora vsaj konaz vseti,
Kakor je vezhnu
Tu je mozhnu,
Per tem stoym,
Se neboym
De bi mi bilu vmreti.

¹⁾ Gosp. prof. Vrhovec me je opozoril na sodni protokol mesta ljubljanskega (»Gemainer Statt Laybach Gerichts-Protokoll«) iz l. 1599., nahajajočega se z drugimi sodnimi protokoli vred v mestnem arhivu; v tem sodnem zapisniku stoji na str. 120. tudi to-le:

»Shnoyelschekh (sic!), lutherischen Predikanten willen, so gestert (= včeraj, 25. avgusta) selbst fünfter (= on sam in štirje drugi) gewesen, und trutziglich mit Jauchzen von dannen gerennt, auch zu melden«.

²⁾ »To so bile« — piše Elze l. c. — »poslednje pesmi slovenske evangeljske cerkve na Kranjskem. Malo let pozneje jo je zatrla protireformacija nadvojvode (pozneje ces.) Ferdinanda (II.). Predikante so pregnali, cerkev in pokopališče so jim vzeli in porušili, biblije, pesmarice, katekizme in molitvenike pa zaplenili in požgali; kdor se ni maral pokatoličaniti, je moral ostaviti deželo . . .«

Vsa rezh en kratik zhas terpi,
 Satu meni
 [Stoy Gospud Bug na strani],
 Gleday na to nujo mojo,
 Kakor tvojo,
 Pred vso sylo me brani
 Zhe lih nevejn,
 Kadaj prozh grem,
 Svet kadar hozh
 Bug je mogozh
 Ta me gvishnu ohrani.

Jest smerti nemorem vyti.
 Mi je yti,
 [Volnu zho se podati].
 Ako se mefsu lih v' grobi
 Vse resdrobi,
 More spet gori vstati,
 Preminjenu,
 Zhistu, vezhnu.
 Per Ozhetu
 V' tim shivotu,
 Kaj bi se hotel bati.

V latinskem jeziku je zložil pesem v distihih: »In Marrucium Momum Zoili filium«. Pod to pesmijo se podpisuje »M. J. Snoilshik, Labacensis, Carniolanus«.

Vrhu tega je Snoilshik poslovenil Lutrov mali katekizem (oziroma komentar tega katekizma). To delce nosi zaglavje: »Katechismus doctoria Martina Luthra. Sred nekoterimi vproshnami kakor bodo teiste v' ti karshanski Cerqui v' Syrendorffi v dulajnim Oesterrejchi dirshane . . . snou tolmazhen na Slovenski ali krajnski jesik skusi Jansha Snoilshika . . . v Tibingi 1595.«¹⁾

* * *

Grof Snoilsky pozna tri slovenske Snoilsheke. Poslal mi je izpis iz švedskega življenjepisnega slovarja, ki ga tu objavljam v prevodu:

»V »Švedskem biografskem slovarju«, novi seriji, X. knjigi, str. 31. i. d. čitamo:

»Snoilsky. Je baje neki star ogrski plemenitaški rod; toda v ogrskih virih, ki naštevajo vse deželne plemiške družine, imena »Snoilsky« ni najti. Ime niti ni madjarsko. Vendar so prišli na sled nekemu luteranskemu ogrskemu državljanu, ki ima isto ali vsaj po-

¹⁾ Dr. Th. Elze: »Die slovenischen protestantischen Druckschriften des XVI. Jahrhunderts. Venedig. 1896, Stran 18., 19.

dobno se glaseče ime —: to je Christof Snolschi v Požunu. Pri njem se je bil namreč l. 1657. v tem mestu nastanil švedski poslanik, ko je potoval preoblečen. Primeri: »Claes Rolamb, opis mojega potovanja v Carigrad. Tiskan v Stockholmu 1679.«

Bolj resnična utegne biti trditev, da pleme Snoilskih izhaja s Kranjskega. V prvi polovici XVII. stoletja nahajamo tri Snoilske ali Snoilsheke tega kranjskega plemena; vsi trije imajo krstno ime Janez (Hans, Johann).

1. je Janez (Hans) Snoilshik starejši. Hamburškega pastora Bernharda Raupacha zgodovina: »Erläutertes Oesterreich« ga navaja na več mestih.

(Tu sledi zdaj življenjepis slov. reformatorja Janeza Snoilsheka, kakor ga že poznamo iz Elzeja. Potem pa čitamo v leksikonu dalje)... »Leta 1615. pa so ga predstojniki njegovi odstavili od službe, ker je na nedostojen način (>in respektwidriger Weise«) ugovarjal, ko je bil neki Juri Bayer — kakor se dozdeva, ne posebno ugleden mož — potrjen (>poklican«) za duhovnika... Vrstniki njegovi hvalijo tega Snoilsheka, da je bil »krščanski pobožen, svet, spreten in jako zaslužen mož«. Podoba njegova je bila urezana l. 1613. v baker; pod portretom se čitajo besede sv. ap. Pavla, II. 1., verz 6—8. Morda je hotel s tem citatom označiti trpljenja polno usodo, ki ga je bila zadela...)

2. Janez Snoilshik mlajši. V neki pripomniji imenuje Raupach v svoji že navedeni knjigi tudi tega, mlajšega Snoilsheka, da ga čitatelj ne bi zamenjal s starejšim.

Ta Janez Snoilshik mlajši je bil tudi v Ljubljani porojen. Študiral je na wittenberškem vseučilišču ter imel tam l. 1621. disputacijo: »De nomine Dei tetragrammato«. En semester l. 1624. je opravljal posel dekana filozofske fakulte wittenberške. L. 1626. je postal pridigar in profesor hebrejskega jezika na heilbronnski slavni »knežji šoli«. (Samostan Heilbronn, Mittelfranken na Bavarskem). Ko so Tillyjevi vojaki to šolo razrušili, je bil baje Janez Snoilshik mlajši — glej: »J. F. Bertramova Analecta Ostfrisica« — poklican za pridigarja na sever v Ostfriesland. Od ondod pa so ga prestavili v Essen, kjer je umrl l. 1620., dne 20. aprila v 62. letu svoje dobe. Ta Janez S. mlajši je l. 1620. pozdravil Šveda Petrejusa z neko latinsko pesmijo. (Primeri nemški prevod tega Šveda slavne knjige o Rusiji, izdane v Lipsiji l. 1620.)...)

3. Tretji Janez (Hans) Snoilshik je bil vojak. Ker se je v vojni proti Turkom odlikoval s hrabrostjo, ga je povzdignil, kakor priča

še ohranjena diploma, dne 25. avgusta 1610. kralj, poznejši cesar Matija, v plemiški stan. Bržčas je ta vojak Snoilshik oče pradedu švedskega plemena Shoilshekovega — oče ministrskemu rezidentu Jurju pl. Snoilskemu. To domnevanje potrjuje še to, da se dotična diploma od nekdej hrani v družini« . . .

Četudi nam je žal, da je vnuk naših Snoilšekov zdaj za nas Slovence izgubljen, vendar smo ponosni, da je odličen, v nekem oziru prvi švedski lirik sedanjosti po rodu — Slovenec!

* * *

Imenik vojvodine Kranjske pozna troje Znojile; Znojile leže v okraju litijskem, v občini Kotredežu, v okraju zatiškem, v občini Krki, in pa v okraju kamniškem, v občini Podhruški. Iz enih teh Znojil izvirajo naši Znojilšeki; v katerih je pa bil doma praded švedskega pesnika grofa Snoilškega, tega seveda ni moči dognati.¹⁾

¹⁾ Ako o tem predmetu dobim še kakih podatkov, jih priobčim v decembrski številki, sicer pa se smatraj ta odstavek za konec.

Priobčevalcj.

LISTEK.

Slovensko gledališče. Kakor smo omenili že zadnjič, se je pričelo slovensko gledališče dne 21. septembra. Predstavljala se je ta večer Viktorja Leona igra »Omikanci«.

Pisatelj, ki je sam to igro označil kot »sliko iz življenja«, je hotel z njo ožigosati ono prezirnost, katero kažejo često tako zvani omikanci proti nižjim slojem ljudstva, obenem pa tudi osmešiti tisto povsem napačno sramežljivost takih omikancev, spričo katere dostikrat rajše stradajo, nego da bi se poprijeli kakega koristnega dela, ki po njih mnenju ne odgovarja njih omiki.

Igra je torej tendencijozna, a radi tega še ni satira. Pisatelj ima prej humoristično, nego satirično žilo. Sploh pa obeta igra v razsnutku več, nego končno nudi. Poglavitno dejanje je suhotno, a je prav spretno prepletено z raznimi epizodami. Značaji so dobro risani, in nekateri prizori dihajo pristno življenje. Toda nahaja se v igri tudi marsikaj neverjetnega; stariši, ki verjamejo svoji hčeri brez vsakega pomisleka, da je dobila petsto goldinarjev predplačila na bodoči svoj zaslužek, so več kot naivni. In baš v tem tiči slabost igre, da je nje nadaljni razvitek odvisen od takih neverjetnosti.

Sicer je igra vseskozi jako zabavna, in zategadelj mislimo, da se bode še večkrat lahko ponavljala . . .

Pri ti predstavi so debutovale tri nove moči: gospoda Deyl in Prejac in gospodična Vračko. Gospod Deyl, po rodu Čeh, je simpatičen človek in je pokazal lepo igravsko spretnost, in gospod Prejac, Hrvat, se nam je prikupil s svojo povsem naravno igro; oba gospoda sta prav dobro vladala s slovenskim

Švedski pesnik — po rodu Slovenec.

Priobčil A. Aškerc.

(Dalje in konec.)

Grof Snoilsky mi je medtem poslal dosedaj na Slovenskem še neznano fotolitografsko sliko slovenskega predikanta Janeza Snoilškega, ki je bil zložil dve slovenski nabožni pesmi, in ki je umrl v Hernalsu leta 1617. Portret kaže lepega, inteligentnega moža s polno brado. Pod podobo so besede iz lista sv. apostola Pavla Tesaloničanom, kakor sem jih bil že omenil v zadnji številki »Zvonovi« . . . Prosil sem bil grofa Snoilškega tudi, naj mi pošlje prepis tiste diplome, s katero je bil kralj Matija vojaka Janeza Snoilškega povzdignil v plemiški stan. Toda grof Snoilsky mi je odgovoril, da ni truda vredno prepisovati te listine, ker ni v nji niti z besedico omenjen rojstni kraj Snoilšekov. Dodal mi je pa opis plemiškega grba Snoilškovega; ker bi si vsaki čitatelj itak ne mogel prav predstaviti tega grba, zato naj raje oputim dotični opis . . . Nato sem tudi prostovoljno resignoval na dotični prepis diplome.

Toda nekaj drugega je bilo pri tem prišlo vmes. Grof Snoilsky piše sedaj ime svojega pradedca, vojaka Janeza plem. Snoilškega, drugače nego v svojem prvem pismu iz Eisenacha; prej je bil pisal Snoilšik, sedaj pa: »Snoilszkhy«. Takoj sem mu razodel svoje dvome, če misli, da je Snoilszkhy in Snoilshik ena in ista oseba, ter če je prepričan, da je Snoilszkhy — Slovenec? Če gledamo ime »Snoilszkhy« z etimološkega stališča, to je seveda Snoilszkhy = Znojilski isto kakor Snoilšek = Znojilšek. Resnica! Toda jaz sem vendar nekoliko podvomil, češ, ime na -sky bi utegnilo biti n. pr. tudi poljsko . . . Da te moje pomisleke razprši, mi je pisal grof Snoilsky dne 29. m. m. posebno pismo, ki naj ga objavim tukaj v prevodu:

. . . »Vi menite torej, da bi utegnila neslovenska imenska končnica (-sky), ki jo nosi od kralja Matije poplemeničini Snoilszkhy, dajati povod dvomom? Jaz mislim, da je čisto gotovo, da imamo tu eno in isto družino pred seboj. Saj je ime prepodobno! Razlika v končnici tudi ne pomenja dosti, če pomislimo, kako muhasta je bila ortografija XVII. stoletja. Težko je tudi, da bi bil nemški pisar poznal slovenske jezične oblike . . . Madjarsko to ime (Snoilszkhy) gotovo ni. Odkod naj bi bilo prišlo? Gotovo pa tudi ne izhaja s Poljskega, ker so živeli Švedski takrat v smrtnem so-

vraštvu s Poljaki. Najmočnejši dokaz pa nam podajajo švedske plemenske genealogije. Te so bile sestavljene v minolem stoletju po podatkih dotičnih (švedskih) družin samih. Sicer so ti podatki često pogrešni in nekritični; v tem slučaju pa jim smemo popolnoma verjeti, ker je izrečno zapisano: »Ta šele na Švedskem poplemeničeni (naturalizovani) minister-rezident Jur. pl. Snoilsky je sin nekega Janeza Snoilškega, profesorja v Heilbronnju.« Ta (profesor) je seveda Janez Snoilšek mlajši, čigar življenje nam je znano (iz raznih avtorjev). Genealogija ga le zamenjava z Janezom Snoilšekom starejšim, zakaj S. mlajši je bil z Jurjem S. iste starosti.

Dalje govore genealogije: Juri Snoilsky je bil ogrski plemič. Tu imate istega Janeza S., ki ga je bil kralj Matija povzdignil v plemiški stan kot izhodno točko! Genealoški podatki o heilbronskem Snoilšku, znanem Slovincu, so se morale vendar v zvezo spraviti s tistim Jurjem pl. Snoilskim, ki je nosil ogrsko, od kralja Matije mu podeljeno plemstvo. Poudarjam, da ta Juri pl. Snoilsky, bivši minister-rezident v Reznu (Regensburg), še ni bil grof; ta naslov je dobil šele njegov vnuk, admiral Janez pl. Snoilsky . . . Da so bile vse te osebe med seboj v sorodstvu, o tem sem popolnoma prepričan; samo to še ni dognano, čigav sin je bil Juri pl. Snoilsky. Je-li bil sin vojaka, ali duhovnika? V prvem slučaju je bil duhovnik (Janez S. starejši) njegov stric ali pa njegov ded.

Ogrsko plemstvo Janeza Snoilškega (Snoilškega) vas, upam, ne moti. Saj to pomenja le, da je bil Matija kralj ogrski; pa saj je Kranjska tudi spadala pod Matijevo krono? . . .

Radoveden sem, kaj porečete o mojem dokazovanju . . .«

Tako mi je bil pisal grof Snoilsky in tako sklepa svoje pismo, v katerem vnovič poudarja svoje slovensko pokolenje.

Preden končam, naj priobčim tukaj še mnenje slavnega preiskovavca naše reformacije, gospoda dr. Th. Elzeja. Naprosil sem ga bil, naj mi pove, če mu je kaj znano o sorodstvu švedskih grofov Snoilških z našimi predikanti Snoilški.

Dr. Elze je bil tako prijazen pa mi je odgovoril dne 9. oktobra iz Benetk tako:

». . . Ko je bival (Janez Snoilšek namreč) v Turjaku, so pisali njegovo ime tudi »Hans Snagilschekh« in celo »Hans Snoilschekh«, drugače pa zmerom »Snoilschek« ali Snoilschik; Snoilschik se podpisuje tudi sam.

V dr. Maksu Hoffmana knjigi »Pfortner (Schulpfortner) Stammbuch 1543—1893, Berlin 1893, na strani 48., št. 97. stoji (Snoilšek)

dne 6. januarja 1584. l. tam (ko je bil prišel z Adamom Bohoričem star. v Wittenberg) vpisan kot »Johannes Schnolschik«, kjer pa je v oklepih dostavljeno »**Snolski**«, kar spominja na **Snoilškega**. Toda, odkod prihaja ta pridevek? Ali je to dostavil inkskribovanec sam? ¹⁾ Mogoče je, da so to poljsko imensko obliko dostavili pozneje, in da so tu **Snoilška** zamenjavali s kakim Poljakom. Ali pa so jo provzročili švedski grofje sami? In opirajo ti svoj rod baš na to mesto? Kakor se mi je čuden zdel ta dostavek, tako neverjetno se mi vidi, da bi švedski grofje **Snoilski** izhajali od slovenskega evang. predikanta **Snoilška**. Še bolj neverjetno je, da bi bil kralj Matija predikanta **Snoilška** povzdignil v plemski stan. Če so torej podatki grofa **Snoilškega** resnični (!), potem ima v mislih kakega drugega ²⁾ **Snoilška** kakor predikanta **S.** ³⁾ Kakega drugega **Snoilška** pa jaz pri svojem večletnem preiskavanju na Kranjskem nikjer nisem bil našel. ◀

Meritorno sodbo o vsem tem prepuščam našim slovenskim zgodovinarjem. Subjektivno pa sem popolnoma prepričan, da ima grof **Snoilsky** prav. Družina njegova je morala imeti gotovo tehtne razloge, da je osnovala svoj rodovnik na Slovencu **Snoilšku**. Ker je vnanja »slava« našega v preteklih dobah še bolj nego danes preziranega in teptanega slovenskega ljudstva ni mogla mamiti, je morala imeti familija pesnika grofa **Snoilškega** in mora imeti, kakor so razvideli čitatelji, še zdaj samo stvarne, zgodovinske razloge, da tako odločno proti vsem dvomom in pomislekom poudarja svoje slovensko pokolenje . . .

Sicer pa pogrofljena družina **Znojilškov-Znojilskih** ni edina slovenska družina na Švedskem. Gosp. prof. **Rutar** je bil objavil v »Izvestjih muzejskega društva« l. 1895. na str. 261. nastopno zanimivo črtico:

»Slovenski plemiči **Nagerschigg**. Mittheilungen der k. k. Central-Commission f. Kunst- und hist. Denkmale, 1896, str. 227, prinašajo člančič: »Der Stiegerhof bei Villach« (v resnici se ta nahaja pri Tehantniku blizu Sv. Štebna). To posestvo je imela nekdanj rodovina **Nagerschigg**, rodom iz **Nagorice** nad Podkloštrom, kjer žive Slovenci protestantske vere. Prvotno se je imenovala ta rodovina **Paul** in imela gradiča »**Nagerschigg**hof« ter »**Fuggerau**«, sedaj pri »**Ribiču**«,

¹⁾ Prav lahko!

²⁾ Vojaka **Snoilška** . . .

³⁾ Tega **Jan. Snoilška** omenja po Elzeju seveda tudi dr. **Glaser** v »Zgodovini slov. slovstva« I. 122.

Opazka priobčevalca.

Priobčevalcj.

Priobčevalcj.

južno od Zilice. L. 1598. jo je povzdignil cesar Rudolf II. v plemiški stan z omenjenim predikatom. Najmlajši sin Volbanka Pavla, Zaharija, je moral zaradi vere z brati, otroki in nečaki zapustiti svoje posestvo in domovino ter se je preselil l. 1608. na Švedsko. Njegovi potomci žive še sedaj v Štokholmu kot švedski plemiči.«

Ko bi se le o vojaku, Janezu pl. Snoilšku¹⁾, moglo kaj več zvedeti!

¹⁾ Č. gospoda: župnik Vrhovnik in pa notar Rahné me opozarjata, da so na Kranjskem še ene Znojile, namreč v občini Lukoviški v okraju kamniškem, v fari brdski. Gospod Vrhovnik tudi dostavlja: »V teh Znojilah se nahaja tudi hišno ime Znojilec (Snoiuiz) že l. 1689« . . . *Priobčevalelj.*

LISTEK.

Petdeset let na prestolu.

Jutri bode petdeset let, odkar je zasedel naš presvetli vladar prestol svojih slavnih pradedov.

Nebroju častivcev, ki se pohite poklanjat v teh slovesnih trenutkih Njega veličanstvu, osivelemu v vladarskih skrbeh, pod zlato krono in škrlatnim plaščem, se pridružimo tudi mi — ne, kakor smo svoj čas namerjali, s slavnostno, ob izredni priliki na izreden način opremljeno, umetniški izdelano jubilejno številko, katero je preprečil kakor vse druge ponosno-vesele vdanostne pojave žalostnega spomina dogodek — nego zgolj z naslednjimi skromnimi vrsticami, pisanimi z našega posebnega stališča; a tudi te skromne vrstice postanejo — kakor vse druge spominščice o dolgem slavnem vladanju Njega veličanstva — nehote same ob sebi slavospev preblagemu, premodremu vladarju. . . .

»Inter arma silent musae« — v svesti si te zlate resnice in hoteč biti zaščitnik gmotne in duševne prosvete svojih podanikov, pospeševavec obrtnosti in umetnosti, slovstva in vede, je hotel biti naš svetli cesar vedno tudi pravi mirovni vladar, in gotovo ni bila njegova krivda, da je ironija usode baš za njegovega vladanja provzročila, da so najhujši vnani in notranji viharji pretresali starodavno in staroslavno našo državo od enega konca do drugega; med bojnim gromom je zasedel prestol, a še večkrat pozneje je moral, dasi nerad, potegniti bojni meč. A iz teh krutih in ljutih viharjev je otela Njegova vladarska modrina nepoškodovano dediščino svojih prednikov . . .

Zakaj se teh vladarskih vrlin njegovih dotikamo mi, ki nam je zlasti pri srcu gojitev domače duševne prosvete? Zato, ker hočemo poudariti, kako je premodri vladar vedno stremil za mirom, želeč in hoteč, naj se v mirnem tekmovanju razvežejo vse sile raznih njegovi vladi počerjenih narodov; in dasi načeloma ni nikoli s silno roko motil prirodnega razvoja narodnih sil, je vendar včasih kakor skrben oče, ki vse otroke enako ljubi, dobrohotno posegel vmes ter ščitil proti silnejšim mogotcem tudi šibkejše narodiče — med njimi tudi